

การวิจัยคืออะไร

การวิจัยตามนัยพื้นฐานคือ การศึกษาเพื่อหาข้อมูลและความรู้ใหม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการและการนำไปแก้ปัญหาต่างๆ ที่เผชิญอยู่

การวิจัยเป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่คำตอบที่ต้องการ ดังนั้น จึงเกี่ยวข้องกับขั้นตอนสำคัญๆ คือ

น้อยก็ในทางทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองจะศึกษาพอสมควรจึงจะตั้งคำถามเพื่อกำหนดข้อมูลความรู้ส่วนที่ขาดไปได้ มักเรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นการตั้งสมมุติฐาน

การลงมือหาข้อมูลตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งก็คือการหาข้อมูลเพื่อมาตอบคำถามการวิจัยที่มีอยู่

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะช่วยให้ข้อมูลที่ได้มีความหมาย

การวิจัยสารานุกรมสุข เพื่อการพัฒนา

การวิเคราะห์สถานการณ์ของเรื่องที่จะศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงสิ่งที่เป็นอยู่ การวิเคราะห์สถานการณ์นี้อาจเกิดจากการศึกษาจากข้อมูลที่มีอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน รวมทั้งการสังเกตของผู้ศึกษาเอง

การหาสิ่งที่ยังไม่รู้ ซึ่งหมายถึงการวิเคราะห์ต่อไปว่าในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ยังขาดข้อมูลหรือความรู้ที่จำเป็นอะไรเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป ไม่ว่าจะเป็นข้อสรุปทางทฤษฎี หรือข้อสรุปเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อลงมือแก้ปัญหาในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะต้องมีความรู้

ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ข้อมูลชุดเดียวกันหากวิเคราะห์ไม่เหมาะสมก็อาจไม่เกิดประโยชน์หรือไม่ช่วยให้เห็นภาพเท่าที่ควร

การตัดสินใจความหมาย ซึ่งย่อมาจากหมายถึงการนำความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลไปสู่อธิบาย ทั้งทางทฤษฎีและนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลง

การวิจัยมักถูกมองว่าเป็นเรื่องของนักวิชาการที่อยากรู้อยากเห็นและมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้เกิดความรู้เกิดการพัฒนาทางวิชาการ

แต่อีกนัยหนึ่ง การวิจัยเป็นสิ่งที่

การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุข
เน้นที่การศึกษาเพื่อเอาข้อมูล
ความรู้มาแก้ปัญหาและการแก้
ปัญหานั้นต้องการผู้ที่เกี่ยวข้อง
มากมาย ไม่ใช่บทบาทของ
นักวิชาการแต่เพียงฝ่ายเดียว
และยังอาจรวมถึงชาวบ้าน
หรือกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการ
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือ
สภาพความรู้ด้วย การวิจัยจึง
ต้องเน้นให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง
เข้ามามีบทบาทอย่างเหมาะสม

จำเป็นสำหรับประกอบการตัดสินใจเพื่อ
ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะ
การวิจัยก็คือการหาข้อมูลเพื่อให้เกิดเป็น
ความรู้ใหม่ที่ไม่เคยรู้มาก่อน หรือรู้มา
แต่ยังไม่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ตัดสินใจ
สามารถตัดสินใจได้ด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น
ซึ่งโดยความจริงแล้วทุกคนที่จะต้อง
ตัดสินใจ ไม่ว่าจะในเรื่องส่วนตัวหรือ
เรื่องเล็กน้อยในทุกสถานการณ์ จะต้อง
มีการหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ
แทบทั้งสิ้น แต่อาจจะดูเหมือนไม่ได้ใช้
กระบวนการวิจัยอย่างเต็มรูปแบบ แต่
ถ้ายังจะต้องตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง
กับผู้คนจำนวนมาก ซึ่งต้องหาข้อมูล
ในวงกว้างขึ้น และย่อมจำเป็นต้องอาศัย
กระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อให้
มั่นใจว่าข้อมูลที่ตนเองได้มานั้นสามารถ
สะท้อนสภาวะของเรื่องหรือปัญหาที่
เผชิญอยู่ได้อย่างแท้จริง และมี bias
น้อยที่สุด

กระบวนการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา

ข้อมูลและความรู้เพื่อประกอบการ
การตัดสินใจในการแก้ปัญหา นั้น มีอยู่
4 จุดใหญ่ที่สำคัญและจำเป็นต้องมีการ
รวบรวมหรือศึกษาเพื่อให้การแก้ปัญหา
เกิดผลอย่างจริงจัง คือ

1. ความรู้พื้นฐานว่าด้วยเรื่องที่
เผชิญอยู่ ได้แก่ ความรู้ทางทฤษฎีว่า
ด้วยเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งสถานการณ์
สภาพความเป็นไปที่เป็นอยู่จริง หาก
ขาดความรู้ในวันนี้ก็อาจแก้ปัญหาไม่ตรง
จุดและไม่ถูกวิธีในการรวบรวมศึกษาเพื่อ
แก้ปัญหา เราอาจพบว่า ยังขาดความรู้
ที่จะเป็นส่วนนี้ และอาจต้องมีการหา
ข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งหมายถึง

- การหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ
สภาพของสถานการณ์ปัญหา
(การศึกษาทางระบาดวิทยา)
- การศึกษาเพื่อให้เกิดความ
เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของ

ส่วนต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็น
ปัญหานั้นๆ (การศึกษาเพื่อ
สร้างทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์
ต่างๆ ให้เข้าใจเรื่องที่จะ
ศึกษาให้ดีขึ้น)

2. วิธีการแก้ปัญหาและเทคโนโลยี-
โลยี (สัมฤทธิ์ผลของเทคโนโลยี) เมื่อ
เข้าใจสภาพปัญหาที่ต้องการจะแก้ไขแล้ว
สิ่งต่อไปที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือ กลวิธีใน
การแก้ปัญหา ซึ่งรวมไปถึงเครื่องมือ
เครื่องใช้และเทคโนโลยีต่างๆ เช่น ยา
เครื่องมือแพทย์ วิธีการทำงาน ฯลฯ
การมีความรู้เกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของวิธี
แก้ปัญหาและเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ
จะช่วยให้เราสามารถแก้ปัญหาได้อย่าง
ได้ผล และหากยังมีปัญหา หรือไม่แน่ใจ
ก็ต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผล
ของวิธีการแก้ปัญหา รวมทั้งเทคโนโลยี
ต่างๆที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การยอมรับของประชาชน
หรือประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจริงในการแก้
ปัญหา เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ
เพราะไม่ว่าเราจะวิเคราะห์
ปัญหาดีเพียงไร เลือกใช้วิธีการหรือ
เทคโนโลยีที่มีสัมฤทธิ์ผลดีเพียงไรก็อาจ
ไม่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาได้
หากประชาชนที่เกี่ยวข้องไม่ยอมรับ
หรือไม่สามารถใช้เทคโนโลยีหรือรับเอา
วิธีการแก้ปัญหานั้นไปปฏิบัติได้อย่าง
จริงจัง ซึ่งจะทำให้ผลที่เกิดขึ้นจริงไม่
เท่ากับที่คาดหมายไว้ ประเด็นนี้เป็น
ประเด็นสำคัญที่จะต้องมีการศึกษากัน
อย่างจริงจัง เพื่อให้มั่นใจว่าเรามีความ
เข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับการที่จะทำให้เทคโนโลยีหรือวิธีแก้
ปัญหาของเราสามารถก่อให้เกิดผลได้
อย่างแท้จริงว่ามีอะไรบ้าง และแต่ละ
องค์ประกอบนั้นมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร
องค์ประกอบเหล่านี้ ได้แก่ เงิน บุคลากร
ประชาชน และการบริหารจัดการ
เป็นต้น

4. ประสิทธิภาพของการดำเนินงานเป็นอีกจุดหนึ่งที่เราจะต้องสนใจ เพื่อให้เราสามารถตัดสินใจได้ดีขึ้นว่าเราจะแก้ปัญหาด้วยวิธีใด อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพในที่นี้หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้กับสิ่งที่ได้ลงทุนลงไปในการแก้ปัญหา และมักเปรียบเทียบเป็นผลได้ต่อหน่วยของเงินที่ลงทุนหรือต่อบุคลากรที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน โดยทั่วไปเรามักจะไม่ค่อยคำนึงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อนำมาใช้ในการประกอบการตัดสินใจว่าเราจะแก้ปัญหาหนึ่งๆ อย่างไร แต่ในสภาพที่ทรัพยากรมีจำกัดมากขึ้นและปัญหาที่จะต้องแก้ไขก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก เราจำเป็นจะต้องพิจารณาในแง่ต่างๆ เหล่านี้ให้มากขึ้น

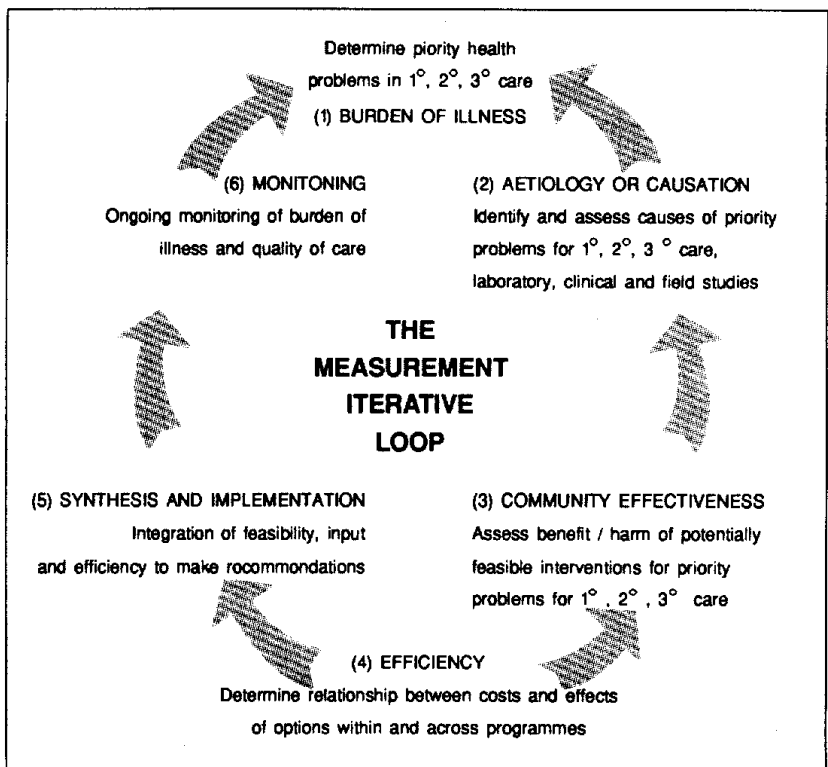
เราอาจสรุปให้เห็นถึงความรู้ที่จำเป็นใน 4 จุดใหญ่ๆ นี้จากวงจรในการแก้ไขปัญหาที่ปรากฏในแผนภูมิที่ 1

จุดสำคัญในการทําวิจัย เพื่อพัฒนาสาธารณสุข

หากมองจากแนวคิดการวิจัย และกระบวนการวิจัยเพื่อการแก้ปัญหาเป็นหลัก จะพบว่าจุดสำคัญที่จำเป็นจะต้องดำเนินการ ในการวิจัยเพื่อการแก้ปัญหาสาธารณสุขนั้นประกอบด้วย

1. การศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นอย่างครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาสภาพปัญหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในสภาพปัญหา แนวทางและเทคโนโลยีที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา การยอมรับและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ทั้งนี้ขึ้นกับความ เป็นจริงว่าเรื่องที่เราจะเข้าไปแก้ไขนั้น ต้องการข้อมูลประกอบในจุดใด และ การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาไม่สามารถจำกัดว่าจะศึกษาเพียงจุดใดจุดหนึ่งในกระบวนการนี้ เพราะจะทำให้ขาดข้อมูลที่จำเป็น จะไม่อาจนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อการแก้

แผนภูมิที่ 1

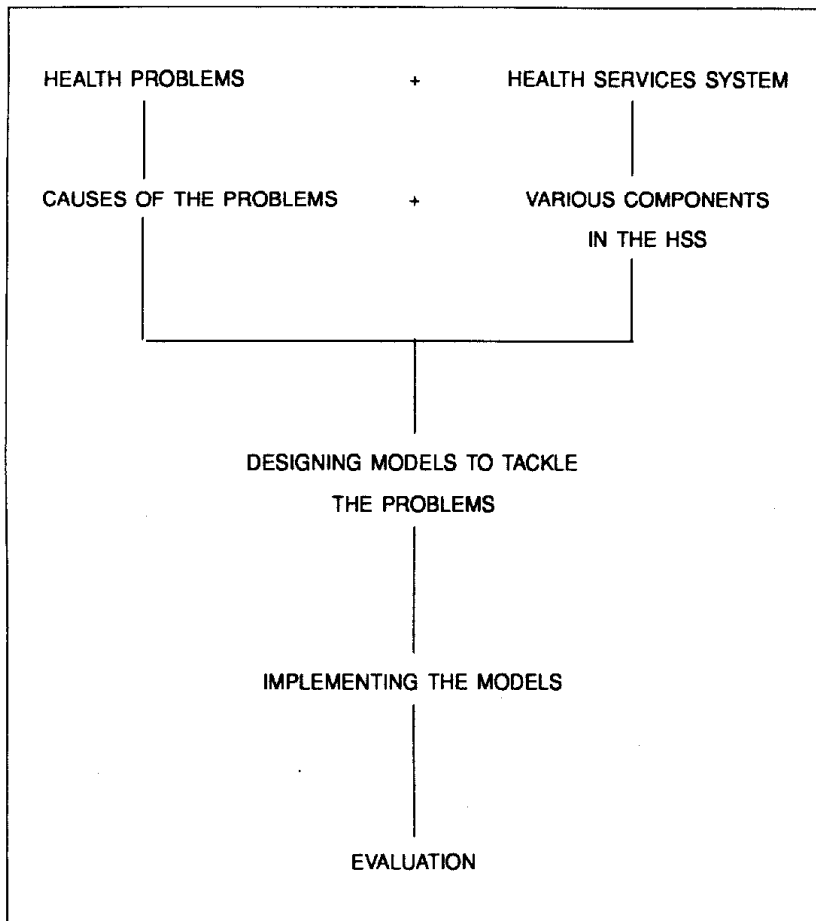
ปัญหาอย่างได้ผลแท้จริงได้ (แม้ว่าในความเป็นจริงเราอาจไม่ได้วิจัยในทุกจุด แต่ก็มีการใช้ "ความรู้" จากแหล่งอื่น เข้ามาประกอบซึ่งอาจจะประสพการณ์ส่วนตัว หรืออื่นๆ

2. การศึกษาวิจัย โดยเน้นการมีส่วนร่วม

เนื่องจากการวิจัย เพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุข เน้นที่การศึกษาเพื่อเอาข้อมูลความรู้มาแก้ปัญหา และการแก้ปัญหานั้นต้องการผู้ที่เกี่ยวข้องมากมาย ไม่ใช่บทบาทของนักวิชาการแต่เพียงฝ่ายเดียว และยังสามารถรวมถึงชาวบ้านหรือกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสภาพความรู้ อื่นๆด้วย (เพื่อเพิ่มประสิทธิผล และ ประสิทธิภาพ) ดังนั้น การวิจัยจึงต้องเน้นให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามา มีบทบาทอย่างเหมาะสมซึ่งได้แก่

2.1 ผู้บริหารหรือผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ต้องตัดสินใจในการแก้ปัญหาในภาพกว้าง

แผนภูมิที่ 2

2.2 ผู้ปฏิบัติ หมายถึงผู้ที่ต้องตัดสินใจและลงมือทำงานในการดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งอาจจะจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนความรู้ ความคิดและวิธีการทำงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.3 กลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงานแก้ปัญหา ซึ่งอาจจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแก้ปัญหาเพื่อช่วยให้เขาเหล่านั้นมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น ก็ต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาของข้อมูล ความคิด และตัดสินใจเพื่อการแก้ปัญหา

2.4 นักวิชาการ แม้จะไม่มีบทบาททั้งในฐานะผู้ลงมือหรือได้รับผลกระทบจากการลงมือเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุขก็จะมีส่วนช่วยในการให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อถือได้สูง

3. ใช้ประโยชน์จากการวิจัยอย่างแท้จริงการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุขไม่ได้มุ่งเน้นให้มีการศึกษาอย่างครบวงจรเพื่อให้รู้และเข้าใจในสิ่งที่ควรดำเนินงานและไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมเพื่อลดความขัดแย้งหรือเพิ่มความเห็นให้หลากหลายเท่านี้ แต่ต้องการให้ทั้งหมดนี้ได้นำไปสู่การตัดสินใจอย่างแท้จริง ดังนั้นการนำเสนอสิ่งที่ค้นพบในเวลาที่เหมาะสม โดยเน้นเนื้อหาสาระหรือประเด็นที่สำคัญ จำเป็นและใช้รูปแบบที่ดีสื่อความให้ชัดเจน โดยนำเสนอต่อผู้ที่จะได้ประโยชน์ในการใช้ข้อมูลนั้นไปประกอบการตัดสินใจอย่างจริงจัง จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุข

4. เน้นที่กระบวนการพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ความรู้ที่จะนำไปขยายผลได้ในวงกว้าง

การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุขไม่จำเป็นต้องเน้นที่การได้ความรู้ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ประยุกต์ทั่วไปได้ แต่อย่างน้อยจะต้องสามารถใช้แก้ปัญหาในสภาวะและเงื่อนไขที่ต้องการได้ ดังนั้นหากเริ่มต้นการวิจัยเพื่อพัฒนาสาธารณสุขจากสภาพและเงื่อนไขในระดับอำเภอก็ไม่จำเป็นว่าข้อค้นพบหรือกลวิธีที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาจะต้องสามารถนำไปใช้กับอำเภออื่นได้ แต่อย่างน้อยจะต้องเกิดจากการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประยุกต์ได้ในอำเภอนั้นได้อย่างแท้จริง การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุขโดยแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจึงไม่ควรจะเน้นรูปแบบการแก้ปัญหาหรือเนื้อหาของผลการวิจัย หากควรเน้นที่การขยายบทเรียนเกี่ยวข้องกับแต่ละพื้นที่เพื่อนำไปถ่ายทอดแก่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

